

הלכה גידור
אלוהי תפלה

דנין "ע"ס" לשל

- (א) כמ"פ ה"א (1,3)
- (ב) מן אהמא ע"ז איה"ס (פ"ק י)
- (ג) קהלת יצקא-ע
- (ד) דיוק האלן איה"ס (מ"ד)
- (ה) קיצור ע"ז ס"ב (ס"ד כ"ה)
- (ו) אורחות שבת (פ"ק ז' חזרה)
- (ז) ע"ז מנהג אשכנז (מנהגו בקהל אורחא)

מ"אן אהמא ע"ז איה"ס

"פ"ז (ש"ח) המקבץ דבילח ועשה ממנה עיגול י"ז או
(י"ח) שנקב תאנים וחכנים החבל בהם עד שנתקבצו
גוף אחד חרי זה תולדת מעמר וחייב וכן כל כיוצא
בזה:

י"ז או שנקב. וז"ע, ולמה לא יתחייב בזה משום בונה
כמו שכתבתי בסוף סימן ש"ט [ס"ק י"ח] גני המגבן, ולפיכך לומר
דלא מקרי בונה אלא כשמכוין ליפוחו ולהשוטמו:

כמ"פ ה"א

ו' וכן "הלוקח חלב ונתן בו קיבה
כדי לחבצו חרי זה חייב משום תולדת בורר שחרי
הפריש הקום מן החלב. ואם גבנו ועשהו נבינה חייב משום בונה. שכל המקבץ
חלק אל חלק, ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד חרי זה דומה לבנין.

קהלת יצקא-ע

קשה דרבינו ז"ל בפ"ו הל' ו' כתב ואם גבנו ועשהו גבינה חייב משום
בונה שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל שיעשו גוף אחד חרי זה
דומה לבנין ע"כ. חרי דס"ל דכשנעשה גוף אחד הוא תולדת בונה וכאן
ובפ' כ"א כתב דהוי תולדת מעמך וי"ל דשאני פירות דאע"פ שנעשו
בגוף אחד מ"מ אם אח"כ רוצה להפרידם יכול ומשו"ה הוי תולדת
מעמר משא"כ בגבינה וכיוצא בו דאינו יכול להפרידו הוי תולדת בונה
וזה הוא שכתב במתק לשונו בפרק ז' ודבק הכל עד שיעשו גוף אחד
כלומר דמחמת הדבקות נעשה גוף אחד ואינו יכול להפרידו כן נ"ל"

דיוק האלן איה"ס

[מהמ"א סק"ז הקשה על הך דנקב מאנים
וכו' למה לא יתחייב משום בונה כמו במגבן. ואין זה דמיון,
דמגבן נשתנה אורחו מן קודם הגיבון לאח"כ, כמו בדנין
מעלים לבית, ולא כן במאנים. ואולי גם כונת מירובו כן, אלא
שאין התחלה לקושיא זו]:

קיצור ע"ז ס"ב

כה אסור בונה שיף גם במאכל, כגון המגבן גבינה או שפירק פרות ומשנה
אותן, שיהיו יפים ש"י. ולכן, כשחוזקין בצלים עם ביצים או עם חלב
מהרינג [דיג מלוח], יש לזהר, שלא להשותן ולפוחן, אלא יניחם כמות שהם.

(1) אורות עזר (פרק 5)

עיינן בספר קיצור שו"ע סי' פ' סעיף כ"ה שכותב שכאשר מכינים סלט ביצים יש להזהר שלא להשוותו וליפותו, ולמד כן מדברי המג"א סי' ש"מ ס"ק י"ז שהקשה גבי מדבק תאנים זו לזו למה הוצרכו לאיסור מעמר, חיפוק ליה משום איסור מגבן, ותירץ המג"א שהאיסור של מגבן נאמר רק כאשר משהו את פני הגבינה ומייפה אותה, אך בעיגולי דבילה אינו מייפה אותם. ולפ"ז מתבאר שאם יעשה עיגול דבילה בצורה מסויימת יהא חייב גם משום בונה, וכ"כ החי"א כלל ל"ט ס"א. ומעתה נוקט הקיצוש"ע שה"נ בסלט ביצים, כיון שקיבץ את פירווי הביצה והדביקים, אם ישוה את פניהם ויחליקם יהא בזה איסור בונה. ולכאורה היה מקום לדון ולומר דלא אסר המג"א משום בונה אלא בגבינה או עיגולי דבילה שהם עומדים לזמן מרובה, וגם הם קשים ודומים טפי לבנין, אך סלט ביצים העומד להאכל תוך זמן קצר, וגם הוא רך ואינו דומה כלל לבנין, מנין שגם בזה יחשב כבונה [וגם עיקר דברי המג"א מחודשים, די"ל דרק במגבן יש חשיבות למלאכה כיון שהוא כעושה יש מאין, ומייצר את הגבינה מתחלתה, וכעין מש"כ הרשב"א דף ק"ב: אך במדבק תאנים לעיגול אין יצירה חדשה ואין זה בונה כלל. ונפ"מ בזה שלפי דברינו יתחייב המגבן אף קשאינו נותן צורה לגבינה ואינו מחליקה], וצ"ע. ומ"מ מסתבר דאף לדברי הקיצוש"ע אין איסור אלא באופן שקיבץ את פירווי הביצה בשבת, אבל אם הכינו את סלט הביצים ודיבקהו מערב שבת, וכשבת מניחים אותו ע"ג הצלחת, נראה דאין חשש איסור בונה בהחלקתם, כיון שעיקר האיסור הוא מצד ההדבקה, שהיא דומה לבנין, וכאן נעשתה ההדבקה מערב שבת [נועיינן לקמן פרק ט"ז סעיף כ"ג] אמנם אכתי המחמיר תע"ב מצד חשש ממחק, וכנ"ל.

החמיר

ג. אמנם מצד בונה אפשר דיש להחמיר, דהנה הקשה המגן אברהם (סימן ש"מ ס"ק י"ז) מה בין מגבן דחייב משום בונה כיון שהוא מדבק חלק עם חלק עד שיעשו גוף אחד כמ"ש הרמב"ם (פ"ז ה"ו משבת), לעיגולי דבילה שכתב הרמב"ם (פ"ח משבת ה"ו) שחייב משום מעמר כיון שהוא מדבק חלק אל חלק עד שיתקבצו גוף אחד, וכתב לחלק משום דבקשירת תאנים זל"ז אינו מקפיד אלא על הדיבוק ולא על הצורה משא"כ במגבן שמקפיד על הצורה ליישרו וליפותו, ומש"כ יש בו משום בונה.

וכך כתב בנשמת אדם (סימן צ"ג אות א'), עי"ש.

ולכאורה נראה דה"ה בסושי, דלא תערובת בעלמא יש כאן אלא צורה מסויימת המושכת את העין, וכיון שיש קפידא על המראה היפה

והמבנה יש בזה חשש בונה.

אך למעשה בטלה דעתי לדעת המג"א והח"א הנ"ל.

ועוד דגם בסושי דומה הדבר קצת למגבן ואין כאן קיבוץ וחיבור בלבד אלא מאכל חדש ושם חדש.

אך בכ"ז חוכך אני משום דאין כאן חיבור גמור, ורחוק לכאורה לומר דלגבי תפירה הוי אינו מתקיים ובכ"ז הוי בכלל בונה, אך מ"מ לכאורה דומה הדבר למגבן.

ומשום כ"ז נראה דראוי להחמיר ולהמנע מעשיית סושי בשבת.

באהבה יתירה והוקרה מרובה